

Denna rapport innehåller information om utvecklingen av löner och arbetskraftskostnader inom tillverkningsindustrin i olika europeiska länder under 2013 och under perioden 2011- 2013

I takt med Europa

April 2014 – prel. uppgifter

Inledning

Rapporten ”I takt med Europa – April 2014” innehåller ett antal diagram som beskriver utvecklingen av löner och arbetskraftskostnader inom tillverkningsindustrin i ett antal länder i Europa. Till diagrammen finns några korta kommentarer. I ett avsnitt beskrivs utvecklingen under 2013 och i ett annat avsnitt utvecklingen under perioden 2011-2013. Uppgifterna om löner och arbetskraftskostnader är hämtad från Eurostat och är preliminära avseende 2013.

Namnet på rapporten ”I takt med Europa” kommer av att Facken inom industrin ända sedan det första Industriavtalet undertecknades 1997 använt begreppet ”I takt med Europa” som ett riktmärke för hur mycket lönerna bör öka. Det är en enkel och lättfattlig princip. ”I takt med Europa” understryker betydelsen av utvecklingen i viktiga konkurrentländer och den svenska ekonomins stora beroende av omvärlden. När begreppet ”I takt med Europa” myntades i mitten av 1990-talet var det också en markering av att löneökningstakten i Sverige måste växla ner. Löneökningarna hade under 1980-talet legat på 8 - 10 procent, klart över snittet för Västeuropa, men utfallet var sämre, både för industrin och för löntagarna. Inflationen åt upp löneökningarna och det blev inget kvar reallt.

Riktmärket ”I takt med Europa” bygger på ett antal antaganden. Ett antagande är att priser och produktivitet utvecklas på ett likartat sätt i Sverige och i jämförelseländerna i Europa. Förändringar av ländernas växelkurser tillmäts ingen betydelse. Under dessa förutsättningar bör de svenska företagens konkurrensläge inte försämrats. Förutsatt att löneökningstakten i Europa inte står i konflikt med inflationsmålet bör inte heller de svenska löneökningarna komma i konflikt med inflationsmålet och svenska löntagare bör kunna tillgodogöra sig likartade reala löneökningar som löntagarna i våra viktigaste konkurrentländer.

”I takt med Europa” är ett riktmärke, men stämmer inte exakt och kan stämma olika bra vid olika tillfällen. En bedömning av vad som är ”I takt med Europa” bör därför kompletteras med en avstämning av det ekonomiska läget i Sverige. Om pris- och/eller produktivitet utvecklingen i Sverige avviker från den i Europa kan utrymmet för löneökningar vara ett annat. Utvecklingen av sysselsättning och/eller industrins konkurrenskraft kan också göra att lönerna bör utvecklas annorlunda i Sverige jämfört med Europa.

I detta häfte behandlas enbart den aktuella utvecklingen av löner och arbetskraftskostnader inom tillverkningsindustrin i Europa. I flera av diagrammen finns en uppgift om utvecklingen för de västeuropeiska länderna i genomsnitt. Det motsvarar en uppskattning av vad ”I takt med Europa” är för den aktuella perioden.

Vill man ha en utförligare beskrivning av utvecklingen av nominella och reala arbetskraftskostnader, priser, växelkurser, produktivitet m.m. hänvisas till rapporten ”Globala arbetskraftskostnader – tillverkningsindustrin 1998-2012”. Den rapporten finns, liksom denna rapport, på Facken inom industrins hemsida, www.fackeninomindustrin.se.

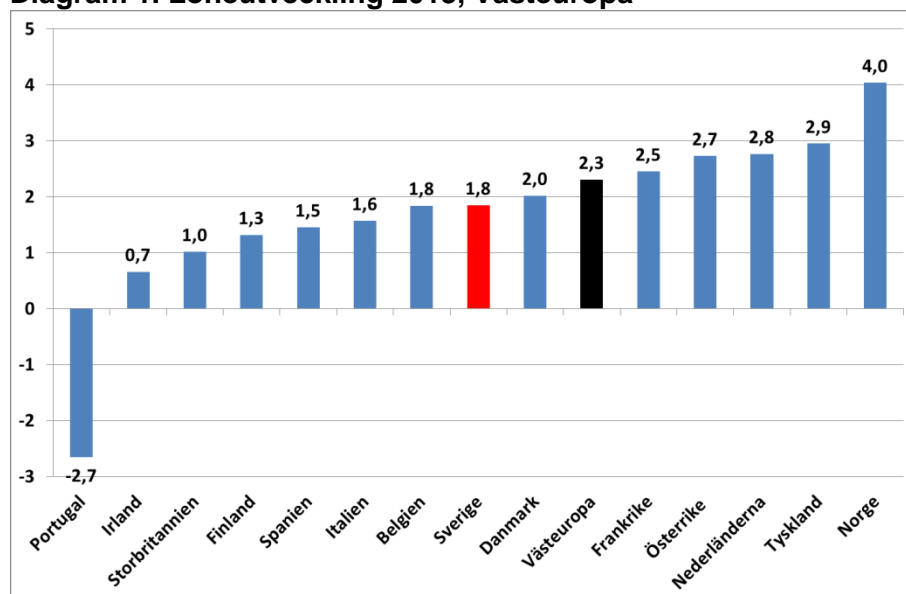
Har ni frågor om innehållet i denna rapport kan ni vända er till Nevena Gaco, utredare på Facken inom industrins kansli, tel. 08 - 786 81 87 eller Göran Nilsson, kanslichef, tel. 08-786 83 44 eller maila till fikansli@fikansli.se.

Utveckling av löner och arbetskraftskostnad 2013

Västeuropa

Diagram 1 visar löneökningarna i olika västeuropeiska länder samt för de västeuropeiska länderna i genomsnitt¹ under år 2013. Som framgår av diagrammet är det stor spridning i löneökningstakt mellan länderna. Norge hade den högsta löneökningen, 4,0 procent. I Portugal sjönk lönerna med 2,7 procent.

Diagram 1. Löneutveckling 2013, Västeuropa

Källa: Eurostat Labour Cost Index (LCI)

I genomsnitt ökade lönerna i Västeuropa med 2,3 procent under 2013. Lönerna inom svensk tillverkningsindustri ökade med 1,8 procent. Det innebär att löneökningarna i Sverige var en halv procentenhet lägre än snittet för de västeuropeiska länderna. Löneökningarna i Tyskland, Österrike och Nederländerna var ungefär en procentenhet högre än i Sverige.

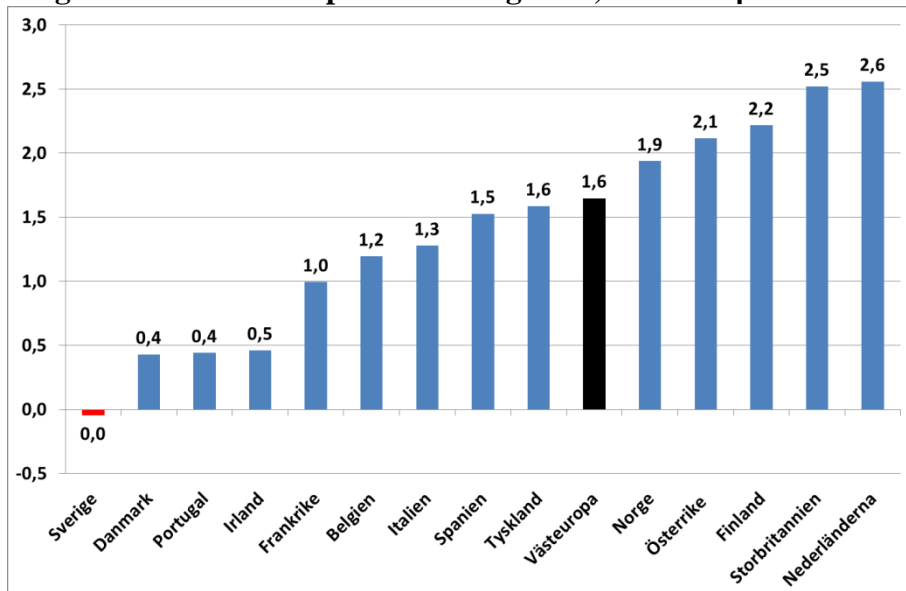
Siffrorna är fortfarande preliminära och kan komma att stiga någon eller några tiondelar. Även om utfallet för Sveriges del skulle stiga något är löneutvecklingen under 2013 en av de lägsta under de senaste tjugo åren² och betydligt lägre än 2012 då löneökningarna i Sverige var omkring 4 procent. Utfallet för Västeuropa på 2,3 procent var ett par tiondelar lägre än 2012 och en halv procentenhet lägre än 2011.

¹ Med Västeuropa avses ett konkurrensvägt snitt av ökningen i Belgien, Finland, Frankrike, Irland, Italien, Nederländerna, Portugal, Spanien, Tyskland, Österrike, Danmark, Storbritannien och Norge.

² I 2013 års avtalsuppgörelser inom industrin i Sverige ingår också avsättningar till delpension. Kostnaden för detta ingår inte i den uppmätta löneökningen.

Diagram 2 visar konsumentprisutvecklingen i Västeuropa 2013. I Sverige var konsumentpriserna oförändrade vilket gör att Sverige hade den lägsta prisutvecklingen bland de Västeuropeiska länderna. Västeuropasnittet hamnade på 1,6 procent och högst var prisutvecklingen i Nederländerna och Storbritannien.

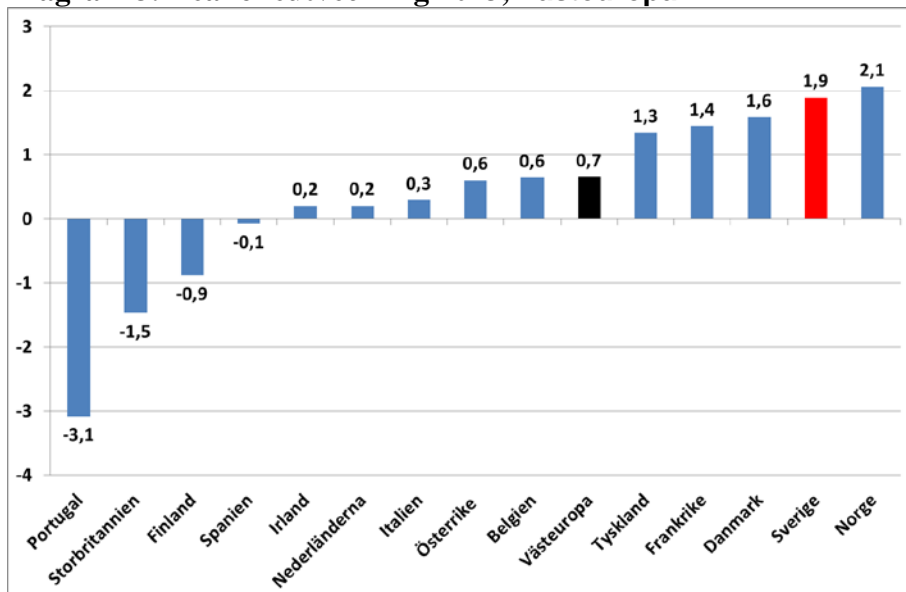
Diagram 2. Konsumentprisutveckling 2013, Västeuropa³

Källa: Konjunkturinstitutet och Eurostat

Trots lägre nominella löneökningar steg reallönerna betydligt mer i Sverige än i Västeuropa i genomsnitt (diagram 3). Ökningen i Sverige var 1,9 procent jämfört med 0,7 procent i Västeuropa. I Portugal, Storbritannien, Finland och Spanien sjönk reallönerna under 2013. Endast Norge hade en högre reallöneökning än Sverige, med 2,1 procent.

Diagram 3. Reallöneutveckling 2013, Västeuropa

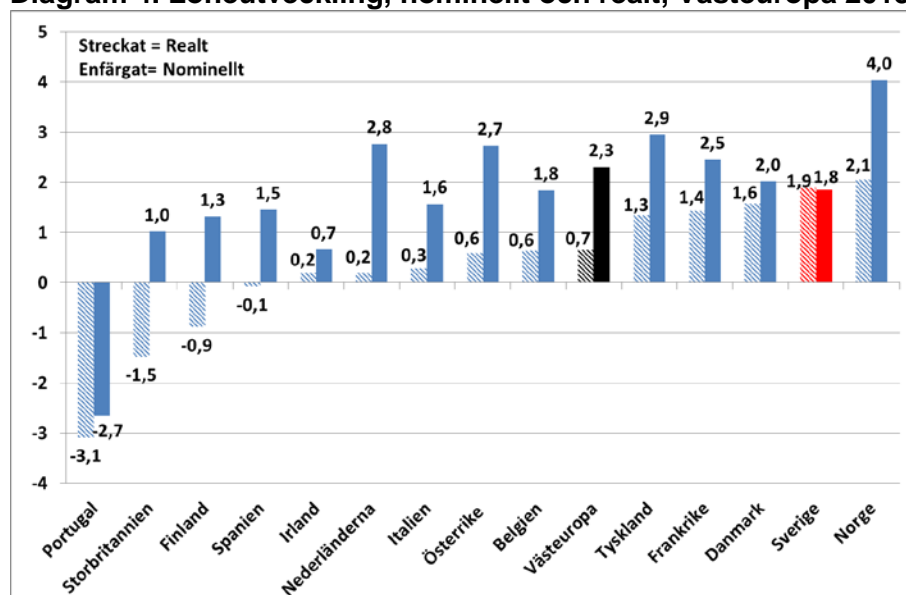

Källa: Eurostat Labour Cost Index (LCI)

³ KPI för Sverige och HIKP för de övriga länderna.

Diagram 4 visar nominell och real löneutveckling i de Västeuropeiska länderna.

Diagram 4. Löneutveckling, nominellt och realt, Västeuropa 2013

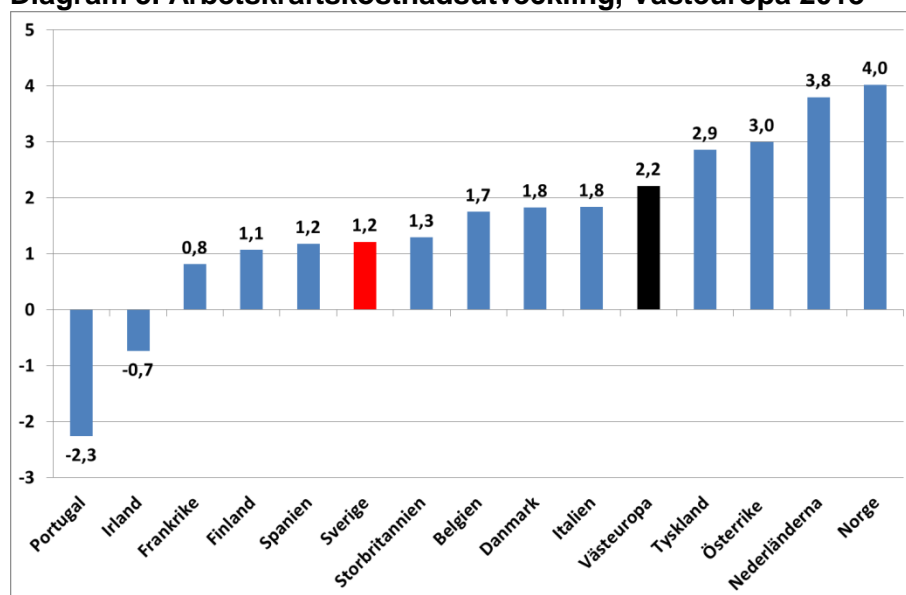

Källa: Eurostat Labour Cost Index (LCI)

Diagram 5 visar att ökningen av arbetskraftskostnaderna i Sverige 2013 var endast 1,2 procent, det vill säga ännu lägre än löneökningarna (jmf diagram 1). Att arbetskraftskostnaderna haft en lägre ökningstakt beror bland annat på återbetalningar/rabatter i parternas avtalsförsäkringar.

I Europa ökade arbetskraftskostnaderna med 2,2 procent, vilket var en procentenhet mer än i Sverige. Högst var ökningen av arbetskraftskostnaderna i Norge. Där ökade arbetskraftskostnaderna 2013 med 4,0 procent. I Tyskland var ökningen 2,9 procent. I Portugal och Irland sjönk arbetskraftskostnaderna med 2,3 respektive 0,7 procent.

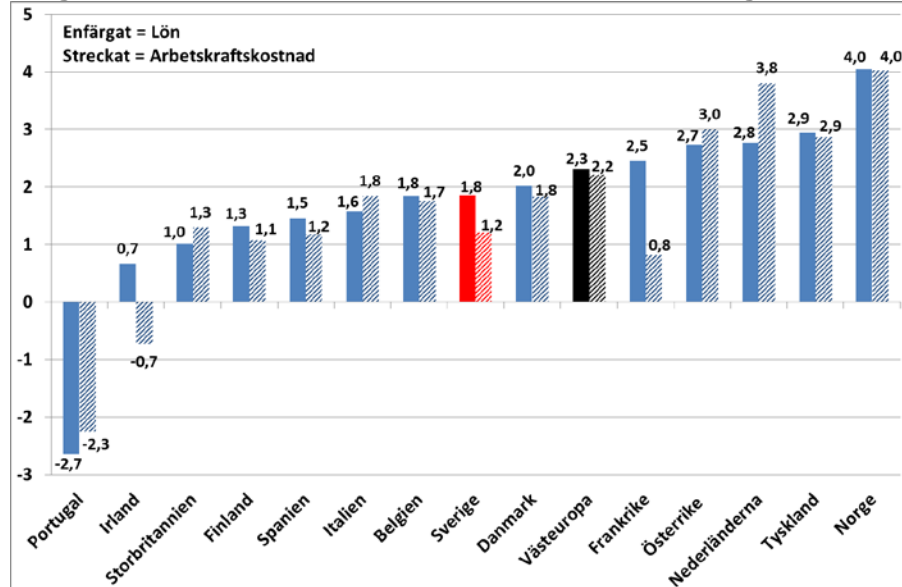
Diagram 5. Arbetskraftskostnadsutveckling, Västeuropa 2013

Källa: Eurostat Labour Cost Index (LCI)

I diagram 6 jämförs löne- och arbetskraftskostnadsökningen i de olika länderna. Som framgått var ökningen av arbetskraftskostnaderna lägre än löneökningarna i Sverige. Så var det också i ett antal andra länder exempelvis i Irland och Frankrike. I genomsnitt för hela Västeuropa var dock skillnaderna små. I Nederländerna ökade arbetskraftskostnaderna mer än lönerna.

Diagram 6. Löne- och arbetskraftskostnadsutveckling, Västeuropa 2013

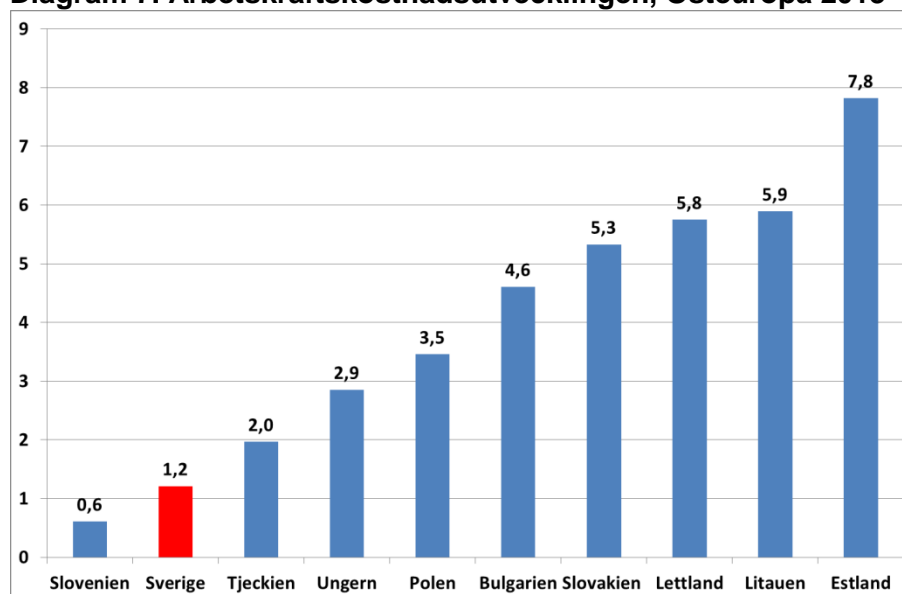

Källa: Eurostat Labour Cost Index (LCI)

Östeuropa

Diagram 7 beskriver ökningen av arbetskraftskostnaden år 2013 i ett antal Östeuropeiska länder och Sverige. Ökningstakten i de flesta Östeuropeiska länderna överstiger den i Sverige. I Slovenien var ökningstakten lägst, 0,6 procent. Högst var löneökningarna i Slovakien och i de baltiska länderna.

Diagram 7. Arbetskraftskostnadsutvecklingen, Östeuropa 2013

Källa: Eurostat Labour Cost Index (LCI)

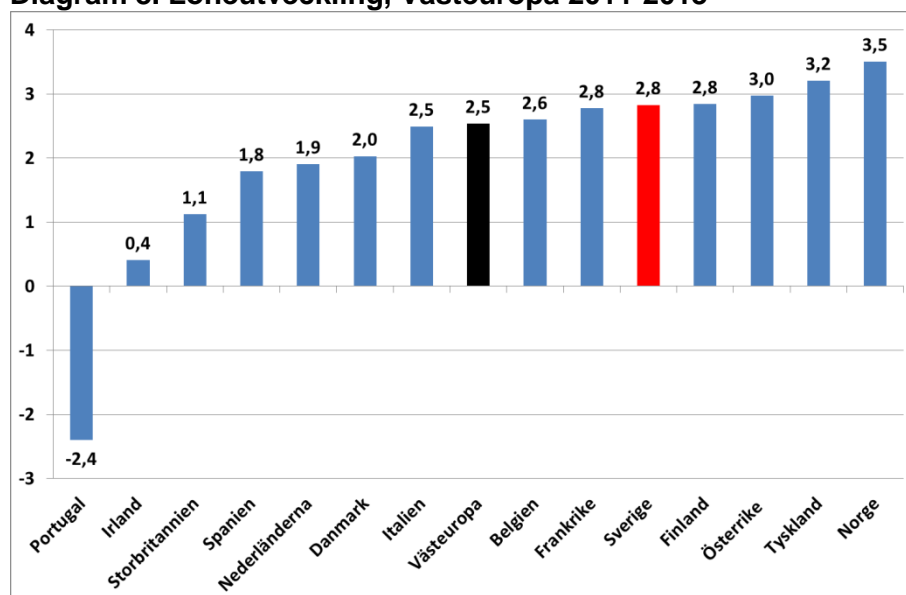
Utveckling av löner och arbetskraftskostnad 2011-2013

Utvecklingen av löner och arbetskraftskostnader har under senare år varierat påtagligt mellan åren. Det gäller inte minst i Sverige. Det beror bland annat på att längden på avtalen varierat och att löneökningstillfällena kommit vid olika tidpunkter under året. Av den anledningen görs i detta avsnitt en beskrivning av utvecklingen av löne- och arbetskraftskostnaderna under treårsperioden 2011-2013.

Västeuropa

Diagram 8 visar den genomsnittliga löneutvecklingen per år under treårsperioden 2011-2013. I svensk tillverkningsindustri har lönerna ökat med i genomsnitt 2,8 procent per år vilket är samma takt som i Finland och Frankrike. I Österrike och Tyskland har ökningen varit högre, 3,0 respektive 3,2 procent. Högst har löneökningstakten varit i Norge. I genomsnitt har lönerna i Västeuropa ökat med 2,5 procent per år under treårsperioden.

Diagram 8. Löneutveckling, Västeuropa 2011-2013

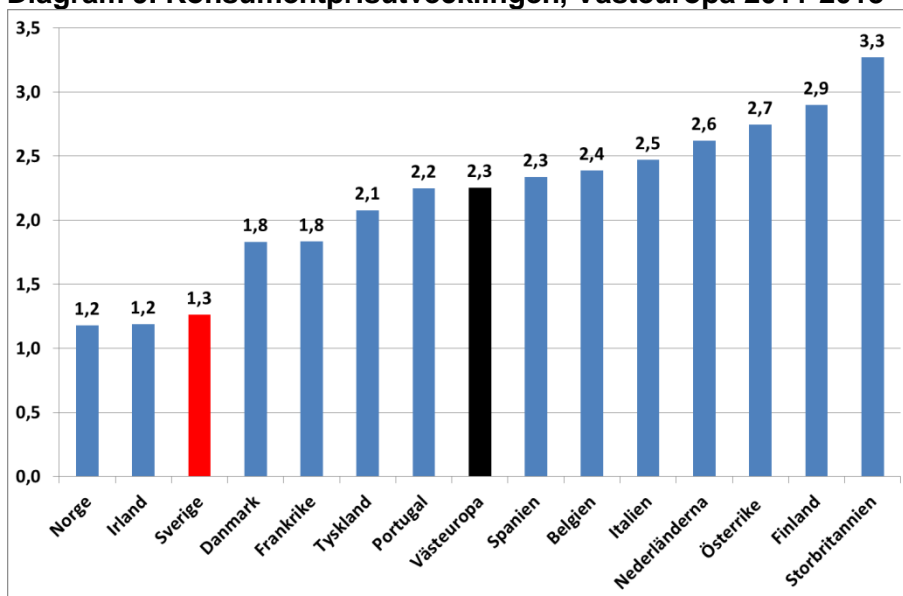
Källa: Eurostat Labour Cost Index (LCI)

Löneökningstakten under perioden 2011-2013 kan jämföras med löneökningstakten under tioårsperioden före finanskrisen 1998-2007, som också sammanfaller med de tio första åren med ett Industriavtal. Under perioden 1998-2007 ökade lönerna i Sverige med i genomsnitt 3,5 procent per år. I Västeuropa var ökningstakten under samma period 3,2 procent. I såväl Sverige som i Västeuropa var löneökningstakten således 0,7 procent lägre under perioden 2011-2013.

Att lönerna ökat mindre under senare år gäller för flertalet länder dock inte för Tyskland. I Tyskland ökade lönerna med i genomsnitt 2,3 procent under perioden 1998-2007 jämfört med 3,2 procent under perioden 2011-2013. Löneökningstakten har således ökat med omkring 1 procentenhet mer i Tyskland efter finanskrisen.

Diagram 9 visar konsumentprisutvecklingen under perioden 2011-2013 i de Västeuropeiska länderna. I flertalet länder har prisutveckling varit över två procent per år. Konsumentpriserna i Sverige har endast ökat med 1,3 procent per år, en procentenhet mindre än snittet för Västeuropa.

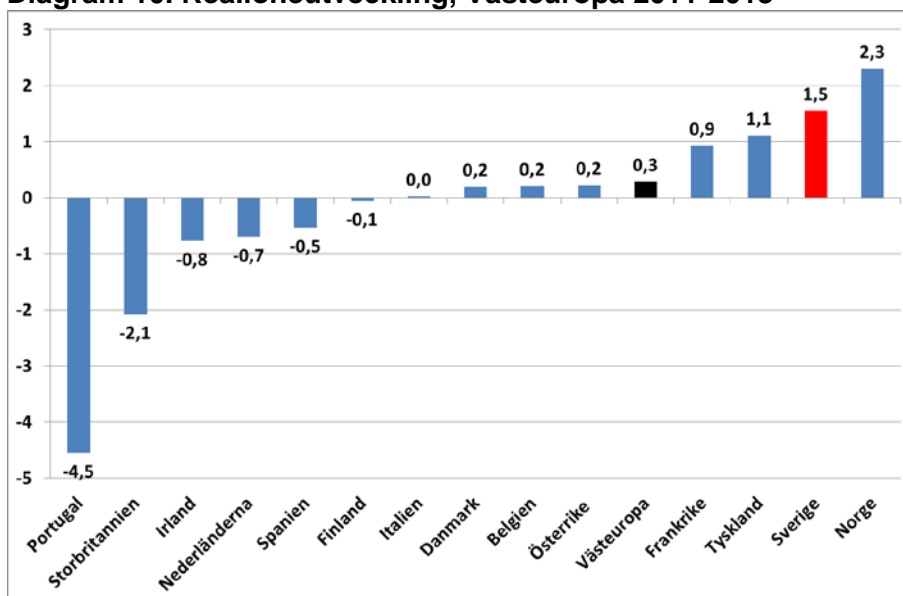
Diagram 9. Konsumentprisutvecklingen, Västeuropa 2011-2013

Källa: Konjunkturinstitutet och Eurostat

Den högre inflationen i de flesta västeuropeiska länderna medför lägre reala löneökningar trots i vissa fall högre nominella löneökningar än i Sverige. Under perioden har Sverige haft 1,5 procent i reallöneökning per år. Endast i Norge har reallönerna ökat mer. I flertalet länder har reallönerna sjunkit eller ökat ytterst marginellt.

Diagram 10. Reallöneutveckling, Västeuropa 2011-2013

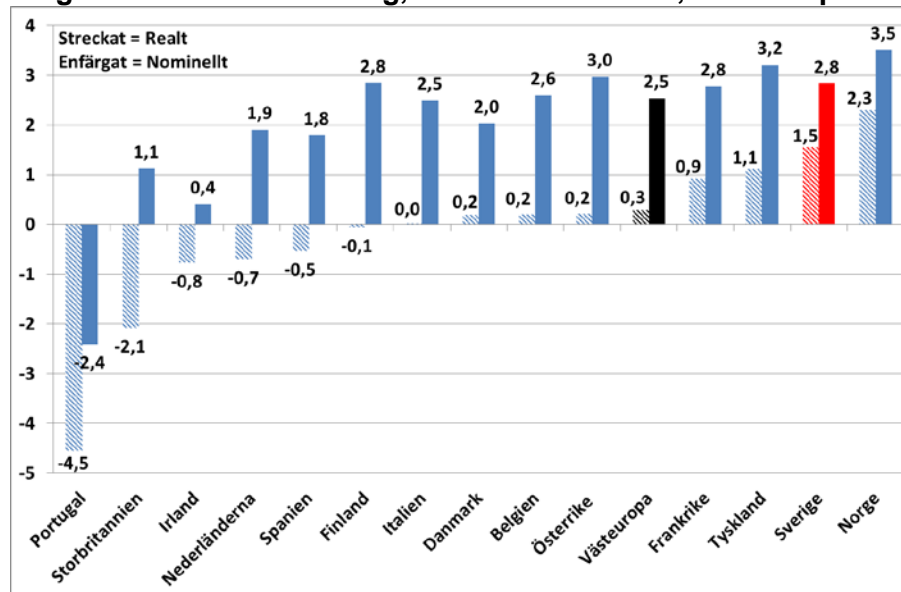

Källa: Eurostat Labour Cost Index (LCI)

Diagram 11 visar nominell och real löneutveckling i de Västeuropeiska länderna under perioden 2011-2013.

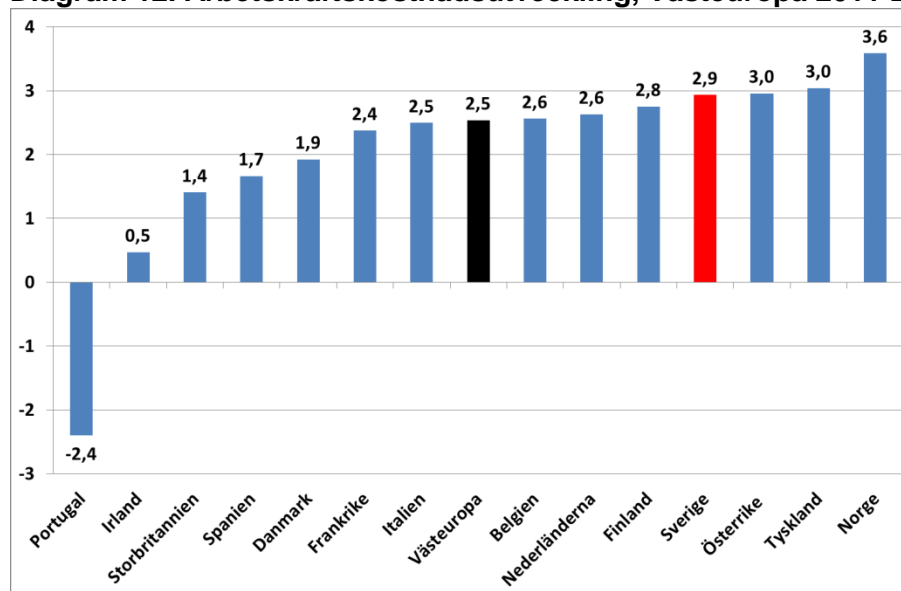
Diagram 11. Löneutveckling, nominellt och realt, Västeuropa 2011-2013

Källa: Eurostat Labour Cost Index (LCI)

Under perioden 2011-2013 ökade de totala arbetskraftskostnaderna i Sverige med 2,9 procent per år. Det var ungefär samma ökningstakt som i Finland, Österrike och Tyskland. Västeuropasnittet är något lägre 2,5 procent. Även under perioden 2011-2013 hamnar Portugal och Irland i botten med -2,4 respektive 0,5 procent samtidigt som Norge hamnar högst.

Diagram 12. Arbetskraftskostnadsutveckling, Västeuropa 2011-2013

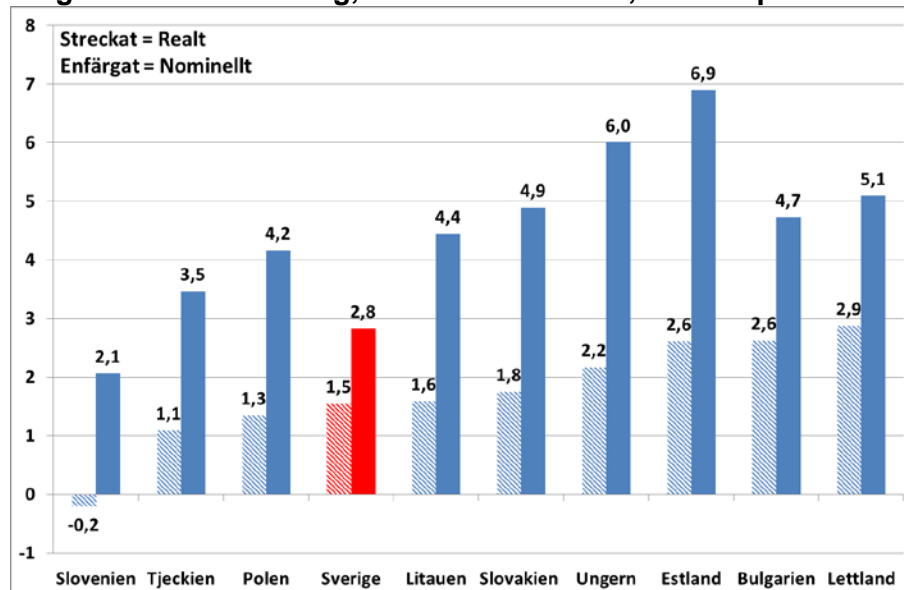
Källa: Eurostat Labour Cost Index (LCI)

Östeuropa

Diagram 8 visar den nominella och reala löneökningen i ett antal Östeuropeiska länder under perioden 2011-2013 jämfört med Sverige. Lönerna har ökat snabbare än i Sverige i alla länder utom Slovenien. I många fall har ökningstakten varit väsentligt högre än den svenska. Det är en kraftig omsvängning jämfört med 2009 och 2010 då lönerna sjönk i de baltiska länderna.

Reallönerna har också ökat mer i flertalet av de östeuropeiska länderna, om än inte i motsvarande grad som de nominella lönerna, eftersom prisökningarna varit högre än i Sverige. I Estland, Lettland och Bulgarien har realönerna ökat med mellan 2,5 och 3 procent. I Slovenien har dock realönerna i stort sett stått still eller t.o.m. minskat något under perioden 2011-2013.

Diagram 13. Löneökning, nominellt och realt, Östeuropa 2011-2013

Källa: Eurostat Labour Cost Index (LCI)

www.fackeninomindustrin.se